

gaar til Samfundseje, har en bitter Modstander i Hr. Landstingsmanden, er saare forstaaeligt: *Arbejdernes og Fiskernes Interesser er ikke de samme som Købmandens og Rederens Interesser*, og Hr. Landstingsmanden har jo aldrig befundet sig paa nogen anden Hylde, og derfor kaster han ogsaa den Ytring til de færøske Arbejdere og Fiskere: Forhandl!!! Den Politik, som Landstingsmanden støtter saavel i Rigsdagen som i Lagtinget, har aldrig med et eneste Ord vist, at han har næret andre Ansuelser: den, der fremskaffer Værdierne, maa lade sig nøje med, hvad han faar og ønsker han yderligere mere, saa maa der forhandles herom. Varefordyreren tilbyder aldrig Forhandling og efter Hr. Landstingsmandens Mening er dette i Orden.

En Kendsgerning er, at den, der skaber de største Værdier for det færøske Samfund, er Fiskere og Arbejdere, men til Dato er det de andre som ikke skaber nogen Værdier, der inkassere den største Gevinst, og at denne Gevinst odles bort i vanvittige Spekulationer, maa Hr. Landstingsmanden ikke paaføre Arbejdernes og Fiskernes Konto. Derfor samles færøske Fiskere og Arbejdere om Socialdemokratiet, da dette Parti varetager Arbejdernes og Fiskernes Interesser, hvorimod Hr. Landstingsmanden er Talsmand for d'Hr. der saa smukt udtrykker sig om, at *Arbejdernes Interesser strider mod vore Interesser*. Yderligere Kommentarer er fuldstændig overflødige.

M. S. Viðstein.

„Fiskernes Interesser.“

„Føroyatíðindi“ er farið at dyrgja eftir fiskimannum. — Munnu teir fara at leypa eftir valbeituni? — Hvar eru „Fiskernes Interesser“ best varðveittar?

Undir yvirskriftini „Fiskernes Interesser“ hevur „Føroyatíðindi“ fyri 17. december eina grein, ið sær eins sakleys út og er ein væl og snotaliga smíðað rottufella; men her er, sum orðatakið sigur: „Eyokendur er úlvur í roði.“

Talsmaðurin fyri peningavaldinum loynist ikki, hvar hann fer fram. Grímur er hann á at líta, tá hann kallar i huga birtir upp undir at steingja aftur við „lock-out“ og lata arbeiðaran standa kaldan og svaltandi uttanfyri jarnportrið. — Óhugnaligur er hann tá hann mælir til at leggja tollskattir á fólkio og skera niður lónir og studningar frá niðara enda í samfundinum, so at tey, sum lítið hava, skulu fáa minni, meðan tey, sum óvikið hava, skulu fáa meiri við hjálp av undantøkulógum; men ikki er hann tó í sínum rætta essi, fyrr enn hann undir semjúlótum roynir at birta upp óvund og illsemju millum teir, sum við slitt arbeið skapa allar tær ónomisku góðskir, sum hansara harrar, kapitalistarnir, kunnu fíta seg av og liva høgt fyri, so at, sjálvt tá teir fara á húsgang (ganga fallit) kunnu teir meta silvurbúnyttur teirra til 12000 kr. og vinkjallaran til annað slíkt.

Tað er sjálvsagt ein hin lættasti máti at vinna á, tá tað kann eydnast at fáa sínar mótstøðumenn at rúka saman í ósemju sína millum; men hvussu vakur tilfíkur máti er, er eitt annað.

Hetta er ikki fyrsta ferðin „Føroyatíðindi“ roynir at seta illt ímillum arbeiðarar á landinum og fiskimenn; men sjáldan hevur hetta útkoraða reiðarablað farið so ljóðliga fram við sínum sniðlópum sum hesa ferðina.

Við einglafrómum andliti byrjar blaðið at greiða frá, hvussu semuliga alt gekk til á fundinum millum reiðarar og fiskimenn í ár, — hin

sama kontraktin var samtykt óbroytt, — hugsa sær til henda kontraktin, sum føroyskir reiðarar av sínari óendaligu misskun og vælvild góvu fiskimannum fyri meira enn mannaminni síðani, hon var í 1927 samtykt óbroytt — „selv om der efterhaanden er ændret lidt hist og her i Paragrafferne,“ — sigur „Føroyatíðindi“, og tað heldur fiskimenn trúgva sær —?

Áfram heldur blaðið og sigur, at meira enn mannaminni hevur „Hovedhjornestenen i dette kontraktlige Samarbejde mellem Fiskere og Redere“ verið, „at Fiskerne ejer en ubeskaaren Trediedel af Fangsten, og at Rederen af sine to Trediedele betaler alle Udgifter.“

Ja, soleiðis kann tað vera nú, har sum fiskimenn eru varnir um seg og so upplýstir, at teir duga at standa uppá teirra rætt, men tað er tíverri ikki altíð so væl. Men fyri góðum mannsaldri síðani var tað ikki soleiðis víðri, og tað er mest at kalla láturvert, tá „Føroyatíðindi“ nú heldur seg kunna fáa fiskimenninar at trúgva sínum mótni, tí teir liva og virka enn, sum stæddir vóru á fundinum 25. og 26. januar 1912 á Tvøroyri, har hin fyrsti harði dystur stóð millum „Føroya Fiskimannafelag“ og „Færøernes Rederiforening“.

Eftir langt orðaskifti og harðan drátt — og als ikki eftir góðvild reiðaranna, men heldur tí teir høvdu fyri sær eina makt, organisatiónina „Føroya Fiskimanna“, ið skipaði 2000 manns, sum teir bóru ótta fyri — kunditáverandi formaður felagsins harra S. P. úr Konoy í brævi sínum av 28. januar 1912 til felagsmenninar peika á fylgjandi úrslit úr hesum fyrsta dysti:

„Fiskimenninir eru slopnir frá gomlum ólíðuligum byrðum sum t. d.:

1. At lata pening av sínum parti til $\frac{1}{2}$ av ískossum, $\frac{1}{3}$ av tí ísi, sum verður keyptur, $\frac{1}{3}$ av síldagørnum og bátum til síldaveiðu til agnbrúk;
2. at lata $\frac{1}{3}$ til teyp av byrs-um og alt annað óvist, ið gongur til agnveiðu og agngoyming;
3. at lata nakað til alt óvist útlegg við solu av fiski ímóti at lata $\frac{1}{3}$ av telegrampeningi og okkurt um $\frac{1}{2}$ pct. mæglerkurtage, tá fiskurin verður seldur í Keypmannahavn.

Tað, sum vundið er í ár afturat, er í fáum orðum hetta:

Fiskimaðurin skal hava:

1. Løn eftir akkord fyri at rigga til, um arbeið verður áður enn mynstrað verður uppá;
2. 1 pund sterling, sum áður hevur verið roknað til 18 kr. net (millum reiðara og fiskimann), skal nú verða roknað til 18 kr. 5 oyr;
3. 150 skpd. skal reiðarin assurera fyri hvørt skip innan 1. september;
4. rætt til at standa hjá, tá ið fiskur verður vegin til solu, og hyggja eftir vektini;
5. rætt til at fáa prís at vita áður enn fiskurin verður landsaður;
6. rætt til uppgjersli um tal, vekt og prís hvørja ferð landsað verður;
7. rætt til specificerað uppgjersli við endaliga avrokning;
8. kokkurin skal ikki hava minni hýri enn 45 kr. um mánaðin;
9. rætt til at fáa pening rindaðan fyri allan fisk, sum fiskaður er fyri Ólavskuni innan síðsta oktober, og rætt til at fáa peningin fyri hin fiskin innan 31. decbr.;
10. reinar triðjung ímóti at rinda $\frac{1}{3}$ av lóðri og $\frac{1}{2}$ av síld, ið keypt verður til agns.
11. rætt til at krevja rein skip um várið og til at klaga til óvrigheitina, um tey eru óreini;
12. fría ferðing til skipið ella 2 kr. í ferðapening pr. mann.

Hetta var ein stórur sigur, sum felagið her vann, og mong av hesum punktum eru vörðin betur seinni, t. d. er fiskimaðurin nú leysur við alt gjald fyri agn, pund sterling er nú roknað eftir kurs, kokkaðon er 150 kr. o. s. fr. Summi eru bót við lóggávuni, sum t. d. tað um rein og góð skip.

Undir hinu harðu ófriðatíðini sœu reiðararnir sær kans til at doyva fiskimannapartin frá 33 $\frac{1}{3}$ pct. niður í 27 pct., og tað var eitt hart hoyggj at draga at fáa partin uppaftur í 33 $\frac{1}{3}$ pct.; men tað eydnaðist vegna áhaldni og dugnaskap hjá felagsformanninum S. P. úr Konoy.

Her kundu verið ferd mong, mong domir á, hvussu felagið við ágrýtni og mikið stríð og stóran kostnað hevur strítt seg fram til tað støðu nú er. Einkil er meira ósatt enn tað, at hetta er komið mest sum av sær sjálvum, so sum „Føroyatíðindi“

so smolturskotið roynir at pota inn í oyra á teim dolskastu av fiskimannunum fyri at fáa teir at ganga slni og reiðaranna orindi á komandi valdegi.

Fiskimaðurin hevði aldri fingið so fræga kontrakt, sum hann nú hevur, um hann ikki hevði sltt felag at stýða seg við, og seinni sltt blað at verja sínar interessur við.

Men her eru ikki allar súðir syftar enn.

Við grovum stavum prentar „Føroyatíðindi“, at hin føroyski fiskimaðurin „ikke er Lønarbejder men fri Fangstmand.“

Hetta við „fri Fangstmand“ er vist meint at ljóða so hábarsligt, men tað er næstan sum tað kundi verið sagt um ein Skrælting.

Hvussi fríur hin føroyski fiskimaðurin stendur av reiðaranum, vita teir best, sum stjórna fiskimannafelagnum. Tann fiskimaður, sum 7 mánaðir hevur fingið í avrokning 800 kr., har av honum ikki ógnast meira enn 15 vegna tess, at reiðarin hevur trekt hann av fyri vorkup 300 kr. og fyri pantaðan skatt til kommununa 85 kr. og sakforarin 400 kr. fyri gamla skuld, kann ikki kallast fríur maður á nakran hátt, men so eru so mangir stæddir.

Tað hjálpur honum so lítið, um „Føroyatíðindi“ roynir at pynta hann upp við „fri Fangstmand“ og „en Mand med ganske særlige Interesser“ og seta hann við liðuna á reiðaranum valgdagin. Tá valdagurin er horvin, verður hann aftur „avtrektur“ fyri vorkup eftir hovedbókini hjá reiðaranum, stævndur, domdur og pantaður við hjálp av sakforaranum fyri gamla handilsskuld og kommunuskatt, áður enn hann fær oyra undir hond sjálvur.

Er tað so, sum „Føroyatíðindi“ skrivur: „Naar alt kommer til alt, er det dog Fiskerens Arbejde, der er Grundlaget for, at ogsaa de øvrige Samfundsklasser kan faa noget at bestille,“ so mátti hann tó verið borin til ein betri lut av úrslitnum, enn hann í royndum fær, og sum er so úrlagið ringur, at sjálvt „Føroyatíðindi“ má siga um hann: „At Fiskeren skulde kunne nøjes med at tjene mindre, vil Intel Menneske finde paa at mene.“

Tað er skiligt, at í einum samfundi, har ein so nógv týðandi maður, sum „Føroyatíðindi“ sigur fiskimannin at vera, og sum hann í royndum eisini er, fær so avbera lítið fyri sltt arbeið, má okkurt vera rangvort. Har má okkurt og kanska alt vera skipað skeivt fyri, og har má vera stór trongd til at fáa eina aðra og betri skipan á samfundslagið.

Nú er hovudsætlanin við greinini í „Føroyatíðindi“ týðuliga nokk tann, at fáa fiskimenninar at ræðast at velja javnaðarmenn inn á lóting, og til tess stillar hetta reiðarablaðið nokur meira ella minni skroyppulig og rangvort prógvadomir uppá beinini, t. d. at inntøkan hjá fiskimanninum er samanbundin við klifiskaprisin í út-

landinum. Ja, var fiskimaðurin í royndum fríur maður, kundi so verið, men sum er, er tað ikki somikið klifiskaprisin í útlendi, sum tað er saltfiskaprisur reiðarans, ið er avgerandi. Ongantíð hevur hetta vist seg týðuligari enn í ár, tá fiskimaðurin bert fekk ca. 27—28 oyr. fyri kg av tí saltfiski, sum reiðarin seinni seldi fyri 65—68 og meiri í klifiski.

Ikki er stórt meira høpi í losinum um, at at daglonsarbeiðið hjá fiskagentunum so hervuliga ávirkar inntøkur fiskimannanna. — Man nakar fara at trúgva, at fiskimenninir fáa hagri prís fyri saltfiskin frá keypmannum tá lónir lækka. Í ár, tá fiskislonin gekk fóluliga nógv niður, fingi teir jù í royndum lægri prís, ja nógv lægri prís, bæði absolut og relativt lægri, enn tá arbeiðslonin var hog? Tað kann vera gott við tí tey kalla „teori“, men so langt av leið frá „praksis“ má ein ikki fara við tí, sum „Føroyatíðindi“ fer, tá nakar skal líta á tað.

Føroya Fiskimannafelag hevur ongantíð luttikið í politikk, og tað ger tað ikki enn, tað er eitt ópolitiskt felag enn sum áður, og limir tess standa innanfyri ymssar politiskar flokkar, har teir frítt kunnu geva teirra stemmu á valdegi; felagið leggur ongar treytir á teir; men tá talan skal vera um „Fiskernes Interesser“ er í hvørjum flokki tær eru best varðveittar, so kann tað neyvan vera í tí flokki, sum „Føroyatíðindi“ starvar fyri, tí tað er jù har, at „Rederens Interesser“ eru best varðveittar, og sjálvt um fiskimenn og reiðarar arbeiða saman, er og verður tó ein stórur interessumunur teirra millum, sovel sum har eisini er eitt sindur av interessufelagsskapi.

Tað er trúligt, at tað er rætt, sum „Føroyatíðindi“ sigur, at fiskimenn og reiðarar ikki kunnu koma longur við at togast um kontraktina; men líka so vist er tað, at fiskimenninir mugu koma longur við at fáa meira úrslit úr arbeiði teirra, ella liva teir ikki, og tað má so verða við samvinnu og felagskap í skipaøgn, fiskasølu og vorkup; tá fyrst er hugsandi um at fáa fult virði fyri arbeið teirra.

Í sama viðfangi sum „Føroyatíðindi“ ræður fiskimannum frá at fylgja javnaðarmannum á valdegi, rættir blaðstjórin ávarandi fremstafingur uppi loft við hesum orðum: „Men at socialdemokratisk Fagforeningspolitik kun“) arbejder for egen Fordel og snæver Klasseinteresse, det ved vi alle.“ — Einkil kann vera meira ósatt og innantómt enn hesi ávaringarorð „Føroyatíðindi“s. Er tað nakar, sum arbeiður „kun for egen Fordel“ í verðini, so er tað júst mótsetningurin til javnaðarmannafelagini um heim, hin privata kapitalisman, stórkapitalurin, tann sonevndi „Hoffinans“, har er ikki talan um at gáa eftir

*) tant her.